

Přátelské snešení stavův českých.*)

Tito artikulové níže položení od stavův království českého, kteří jsou se při času středopostí léta 1547 do Prahy sjeli, rozjímáni a k budoucímu od JMK. na hradě Pražském položenému sněmu sebráni jsou:

I. Předkem a nejprvé poněvadž při všelijakém jednání cti a chvály pána boha všemohoucího nejvíce se šetřiti má, protož aby na budoucím sněmu všecka zjevná smilstva, cizoložstva, ožralství a jiné podobné k tomu nepravosti i hříchové, nestydatá i oplzlá mluvení pod jistými a na to uloženými pokutami přetržena a všechněm vůbec zastavena byla, tak aby hněv pána boha všemohoucího spravedlivý raději krotiti nežli rozmáhati se mohl, aby lidé rádně, patrně a očitě vidouce, an ze všech stran pro nepravosti naše hrozné pomsty nás sužují a jako nad námi již se vznášejí, životův svých polepšovali a v pravém křesťanském náboženství, v pokání a srdci skroušeném ku pánu bohu se obrátili. A jakož při náboženství našem křesťanském původem ďábla, nepřítel Krista pána, i některých slepých nerozumných a nevyučených učitelův našich a skrz rozdílná učení jich někteří rozdílové mezi námi stavy království českého povstali a povstávají, a ti slušnějším prostředkem nemohou přetrženi býti, než aby spěšné a společné všech tří stavův s lidmi duchovními a rozumnými shledání bylo: protož my, kteříž z viry pravé křesťanské tělo a krev Krista pána pod obojí spůsobou přijí-

*) Rukopis Sixta z Ottersdorfu v Mus. král. česk. list 197—219.

máme, abychom se všickni na jistý čas a den do Prahy zase sjeli a v kolleji veliké o přetržení takových rozdilův přátelské a křesfanské mezi sebou rozmlouvání měli a drželi a těch cest mezi sebou pohledali, aby pravda Krista pána a čtení svatá svůj průchod míti mohla, a my stavové skrze nerozumné a mnohokráte bláznivé kazatele naše v lásce a v svornosti překážek nemívali, a tak sjezdové naši strany pod obojí způsobou o věci duchovní a spasitedlné aby svobodni vždycky na časy budouci, tak jakž za předešlých králův českých to držáno a zachováno bylo, bývali a se drživali.

II. Lidé duchovní a kazatelé naši strany pod obojí způsobou, jestliže by na ně co scestného a bludného pravili, a tím že by před JMK. obžalováni byli, aby skrze administratora a konsistoř naši strany pod obojí způsobou i také od osob ze všech tří stavův za defensory naše volených v tom ohledání a rozeznání byli a ne hned na zprávu holou a bez obecního i pořádného slyšení aby od JMK. aneb od kohožkoliv jiného jakkoliv trestání aneb z země vypovídání bývali.

O soudu zemském.

III. Poněvadž na nejvyšších úřednicích a na soudu zemském nám obyvatelům všeho království českého nejvíce záleží: protož soud zemský aby osobami stavu panského a rytířského rozumnými, hodnými a všelijak na poctivostech dobře zachovalými tím způsobem, jakž níže poznamenáno jest, osazován býval: aby JMK., když by koliv podle předešlého obdarování a od JM. krále Vladislava slavné paměti o to vyměření soud zemský osaditi ráčil, psaní hned do jednoho každého kraje v král. čes. učiniti a od obyvatelův téhož kraje toho požádati ráčil, aby J. Milosti od týchž krajanův některý počet osob ze stavu panského a rytířského zejména poznamenaný k osazení soudu zemského odeslán byl. Z kteréhožto počtu osob tak zejména jmenovaných aneb poznamenaných k osazení soudu zemského osoby jisté a to při nejmenším z jednoho každého kraje dvě voliti a těmi a tak z krajův poznamenanými zejména osobami soud zemský toliko JMK. aby

osaditi a osazovati ráčil. A tak potom, buď že by ty osoby od krajův tak volené a od JMK. k soudu zemskému potažené jedna nebo dvě zemřely anebo z příčin nedostatku zdraví svého a jiných slušných případností od soudu zemského odpuštění vzíti chtěly aneb vzaly; tehdy vždycky na budoucí časy tím pořádkem aby k tomu od JMK. zase nastupováno bývalo, a z počtu těch toliko osob od toho kraje, jakž by toho potřeba ukazovala, JMK. podaných aby se takové osob volení a soudu zemského osazování dalo, poněvadž nejlépe lidé sebe a svého obování po krajích povědomi jsou.

A též jestliže by osoba která z úředníkův zemských umřela aneb od úřadu svého odpuštění vzala neb tak z hodných příčin ssazena byla; tehdy na sněmu budoucím aby čtyři osoby hodné od stavův voleny byly, z těch pak JMK. na takový úřad zemský osobu jednu voliti a toho úřadu té osobě, kteráž by se JM. dobře líbila, aby podati ráčil. Ty pak osoby, kteréž by k zemskému soudu potaženy byly, pro vážnost toho soudu zemského oděvu poctivého i obdloužného aby užívaly a všelijakých jiných nevážných a nenáležitých krojův a věcí se vystříhaly a varovaly.

A jestliže by pak jakázkoliv pře mezi JMK. a obyvatelem kterým tohoto král. čes. z stavu panského, rytířského aneb osobou a osobami aneb kterým městem a obcí ze stavu městského vznikla; tehdy k slyšení a rozsuzování ti k žádným jiným postranným soudům ani také k radám JMK. aby potahováni nebývali, poněvadž z jiných všech soudů na soud zemský jednomu každému svobodná appellací propůjčena býti má. Než co se Pražan a jiných měst království českého dotýče, ti z strany soudův i jiných spravedlností svých při právu, privilegiích, svobodách a starobyłym způsobu svém a pořádku se zůstávají.

IV. Soudcové zemští hned po vyhlášení pňhonův aby společně modlitbu ku pánu bohu učinili a za to jeho sv. božské milosti prosili, aby rozumy jich svou moudrostí osvititi a své požehnání i pomoc jim dáti ráčil, tak aby lidem spravedlivé rozsudky vedle svých povinností a přísah činiti mohli.

Pakli by se kdo takovému pobožnému a svatému skutku posmíval, ten takový skutečně aby trestán byl.

V. Přísaha od JMK., kteráž úředníkům zemským, soudcům neb konšelům stavu městského a také jiným některým správěům koruny této se dávala a dává, kdež touž přísahu činie, zavazují se v ni JMK. dědicům, — poněvadž jest proti majestátu císaře Fridricha slavné paměti, JMK. praděda, i také na znamenitou ujmu svobodného volení nového krále: protož táž přísaha takto napravena býti má: „Přisahám pánu bohu všemohoucímu, že jsa v tom úřadu, k kterémuž povolán jsem, předkem k nejjasnějšímu knižeti a pánu panu Ferdinandovi, králi českému a pánu mému milostivému, páním, rytířstvu, Pražanům, městům i vši obei král. čes., k bohatému i chudému spravedlivě se chovati, pravdu velebiti a křivdu tupiti a to, což by ke cti a chvále pána boha bylo, s pomocí pána boha všelijak obmysleti mám i také k tomu, pokudž by J. Msti královské, jakožto krále českého a nač by povinnost i náležitost se vztahovala, upřímně se přimlouvati, a nic toho nemám obmysleti ani raditi, což by proti privilegiím, právům, svobodám a zřízením král. čes. bylo, nýbrž při spravedlnostech lidských s pomocí boží stoje, žádných darův zjevně ani tejně od žádného nebrati ani na blízkost krve ani na žádnou jinou věc vymyšlenou nemám se ohlédati, než v tomto úřadu mém bez přijímání všelijakých osob mám se ve všem spravedlivě zachovati. Toho mi rač dopomáhati pán bůh z milosti své svaté svou všemohoucností. Amen.“

VI. Žádný z úředníkův menších aby v žádném soudu mimo jich soud nesedal ani věč jiného potahován nebyl, než jeden každý z nich byl pilen práce své, podle úřadu svého jsouce lidem volni, nepyšni ani na lidi se neokřikujícíe, poněvadž ne páni, ale obce království tohoto jsou služebníci, neb tím, což jim od země svěřeno jest, příliš dosti činiti mají. A poněvadž nám všem obyvatelům království tohoto na týchž menších úřednicích nemálo záleží, protož ti rodu dobrého a dobře zachovalého a beze vši na svých poctivostech po-

škvrný, k tomu přirození Čechové, jakž i úředníci i jiní soudcové zemští, aby byli, a k těm úřadům s radou plného soudu zemského volení a podáváníí aby bývali. Také památného při týchž ouřadech více přes dvě kopě gr. čes. aby nebrali, by pak netoliko dvoje, ale i desatero právo bylo. Avšak které by se pře gruntův, etí, hrdla nedotýkaly, od těch aby bráno nebylo přes jednu kopu gr. čes., a to aby šlo na rovný díl mezi všecky, kterýmžto náleží. Též od zvodův jakýchžkoliv, žádných nevyměňujte, ješto od desk zemských vycházejí, aby více bráno nebylo přes předešlé zřízení novým o vyzdvižení desk vyměření, než po 2 kop. gr. čes. A kdož by jináč v tom uznán neb usvědčen byl a tak, jak již vyměřeno jest, se nezachoval, ten aby úřadu toho zbaven byl a na ten ani žádný jiný na budoucí časy aby posazován nebyl.

VII. Jakož jest na to těžká pokuta zřízením zemským předešle vyměřena, jestliže by kdo úředníky zemské aneb soudce, též úředníky menší nařkl, tehdy aby hrdlo propadl; ješto lidé, kdyby pak se někomu mnoho mimo spravedlnost ublížilo, nesmějí o tom mluvíti, bojíce se tak těžké pokuty: a protož aby takové zřízení minulo a takto o tom nařizeno bylo, našli (stavové) vůbec za právo: „Jestliže by kdo nařekl koho z úředníkův vyšších nebo menších, z soudců, rad JMK. osoby neb osobu o spravedlnost svou, ješto by se soudu a desk neb kteréhožkoli ouřadu dotýkalo, tehdy aby ten, kdož by neb kteříž by tak nařčení byli, vznesli aneb vznesl to na soud zemský. Kterýžto soud zemský takové nářky slyšení má, a jestliže by ten, kterýž jest nařkl, na ně neb na něho takového náreku nedovedl, tehdy ten aneb ti nařčení má a mají od soudu zemského na poctivosti opatřen neb opatření býti; a tomu, kdož jest je anebo jeho tak nařkl, aby ve dsky do jeho živnosti nic kladeno nebylo, a k tomu na závazku do smrti aby byl, tak aby se při každém soudu zemském hned po vyhlášení púhonův na černou věži postavil, a dokudž by se soud držel, aby s černé věže pod ztracením etí nescházel. Pakli by na kterého aneb kteréžto, čímž by nařčen

neb nařčení byli, hodnověrným a dostatečným svědomím dovedeno bylo, tehdy ten touž pokutu, jakž výš jest psáno, nésti a podstoupiti povinen bude.“

VIII. Soudové bez odkladův aby se drželi, tak aby lidé bez odtahův k svým spravedlostem přicházeti mohli, a ne aby někteří předčili, a jsouce v pořádku poslednější, při právě před těmi, kteří ven z pořádku jsouc vyňati, prvnější ku právu přistoupili.

IX. Pře, které by měly slyšány býti při budoucím soudu, ty aby při přítomném soudu se neoznamovaly, tak aby lidé daremných jízd a útrat nečinili.

X. Odkladové soudův vyměřených aby se nedáli, než předse při těch časích, jakž zřízením zem. vyměřeno, aby držáni byli, a JMK. aby ukládáním sněmův ty časy jim překážky činiti neráčil, leč by toho pilná a důležitá této země potřeba nastávala.

O řečnících.

XI. Řečníci aby byli všelijak na svých etech a poctivostech dobře zachovali a od žádného žádných forgeltův určitých nebrali, než toliko to od každé pře, pokudž jest jim zřízením zemským o tom vyměřeno aneb ještě bude; a to proto, neb kdež se určití forgeltové dávají, tu spravedlnost svého místa ani průchodu míti nemůže. Když řečník, jsa svědomí dobrého, v křivou a nespravedlivou při by se dáti nechtěl, tehdy pro povinnost, v kterouž jest tím forgeltem zavázán, musí proti svému svědomí tu nespravedlivou při vésti i ji brániti. Jest toho i druhá příčina, aby forgeltův řečníkům dáváno nebylo, a to tato: Neb mnozi chudší ze všech stavův království tohoto, nemohouce s to býti, aby své řečníky měli, museli by znamenité škody i těžkosti při spravedlnostech svých nésti, protože bohati by forgelty svými takovými všecky řečníky obsáhli a je sobě jako zakoupili, maje z týchž bohatých jeden tři, čtyři i někdy více řečníkův, ještě skrze to, by pak i který řečník některému chudšímu, vida pouhou jeho spravedlnost, rád pomoci chtěl, tehdy jsa

tak svázán tím forgeltem, toho učiniti nesmí. A protož přihodilo-li by se to, že by některý chudý z kteréhož pak koliv stavu, hledaje to při všech s pilností, nemohl k své při a spravedlnosti řečníka míti, tehdy aby to na nejvyššího sudího král. čes., v městech pak na purkmistra jednoho každého města vznesl, a nejvyšší sudí a v městě purkmistr má tu moc míti: kterémuž se řečníku od něho rozkáže, aby tu při vedl od té osoby, kteráž naň to vznesla, kromě toho řečníka, ješto by od strany druhé proti němu při vésti měl, ten každý řečník povinen bude, to učiniti a toho chudého při k sobě přijíti anebo spravedlivou příčinu, pro kterouž by to nikterakž nemohl slušně učiniti, prokázati. Pakli by řečník nechtěl nejvyššího sudího a v městech purkmistra uposlechnouti, tehdy pro takové neposlušenství a nevážnost má řečňování při každém soudu král. čes. prázden býti; avšak řečníka žádajícímu má jiný místo onoho dán býti. A toho opatření všecky vdovy chudé i sirotci užiti mají. A poněvadž všickni soudecové ke všelijakým soudům, aby lidem spravedlnosti činili, přísahami se zavazují, a řečníci instrumenta, t. j. nástrojové, všech soudečův jsou, protož spravedlivé a povinné jest, aby řečníkům obecným, ješto z peněz mluví, při deskách od úředníkův a v městech od purkmistrův, — jednoho každého, kdož by ji vykonal, z týchž řečníkův zejména poznamenajíce — přísahy k jich řečňování také vydávány bývaly, a bez přísah k žádnému řečňování aby připouštění nebyli.

Přísaha řečníkův.

Přisahám pánu bohu, že v této práci řečnické chci se tak, jakž jest mi zřízením zemským ode všech tří stavův král. čes. vyměřeno, všelijak upřímně, pravě a spravedlivě chovati a žádných cest neukazovati ani jakých obmyslův, jimiž by spravedlnosti lidské soudečům kterýchkoli soudů zastíratí aneb křivé pře premovány býti mohly, neobmýšleti, a také pamatuje na přísahu svou, nemám žádných určitých

forgeltův od žádného tejně nebo zjevně bráti. Toho mi rač dopomáhati pán bůh z milosti své svaté svou všemohoucí mocí.

Purkrabství Karlšteinské.

XII. Co se purkrabství Karlšteinského dotýče, poněvadž tomu úřadu jsou svěřené znamenité věci a veliké, jakožto koruna a privilegia i jiní zemští klenotové a svatosti, ješto předkové naši, prohlédajíce k tomu a to dobře od dávních let uváživše, přísahu jsou tomu každému, kterýž by na ten úřad vsazen býti měl, tuhou a velikou obmyslili; než teď teprva nedávno při té přísaze jest změněno a postaveno: „jestliže by otec co toho, v tom úřadu jsa, učinil, ješto by pokuty zasloužil, aby synové vyhanění nebyli“: — protož aby při tom, jakž jest i prvé bývalo, zůstalo, a vyměřeno jest, aby se pokuta netoliko na otce, ale i na syny také vztahovala. A na témž úřadu poněvadž podle práva dva purkrabové býti mají, aby nejmén vždycky byl jeden pod obojí způsobou. A tak aby i při všech jiných soudech, úřadech a radách JMK. se vždycky držalo a zachovávalo, aby za tou příčinou mezi námi dobrá láska, svornost i důvěrnost mohla býti zachována. A jeden i druhý purkrabě Karlšteinský přísahu tu aby učinil pánům, rytířstvu, Pražanům, jakž od starodávna to vždycky bývalo.

Privilegia království tohoto a zemská, která jsou nyní v nově zregistrována, ta aby ode všech tří stavův s pilností ohlédána byla a se starým registrováním aby srovnána byla. Též také klenoty zemské na témž Karlšteině od osob k tomu ode všech tří stavův volených aby vyhledány byly, a jestliže by se čeho nenašlo, aby o to k těm, komuž svěřeno, podle zřízení zem. hledáno bylo.

O podkomořství.

XIII. Poněvadž hned, jakž po přetržení válek v království tomto práva jiti a průchod svůj míti začala, podkomoři v království českém na větším díle býval ten, kterýž zjevně přijímal tělo a krev Kr. pána pod obojí způsobou,

jakož Samuel z Hrádku, Albrecht Liskovec, Jakub Vřesovie, Burián Trčka: protož aby ještě tak bylo, a úřad podkomořský aby ten spravoval, kterýž by pod oboji spůsobou přijímal. A tolikéž ať se zachovává při komořství králové Její Msti.

O svobodě stavův království českého.

XIV. Poněvadž jsou naše svobody největší, že JMK. nemá k žádnému obyvateli jináče ani osobě ze všech stavův království přistupovati o jakouž pak koliv věc (leč by to zjevný odbojník práva nebo zločinec byl), než pořádem práva před soud zemský zřízený aneb před jiné soudy, k jichžto rozeznání osoby které a jisté věci by od starodávna náležely; a tolikéž JMKskou. může každý obyvatel tohoto království před soudem zemským viniti: a protož aby JMK. na nižádného obyvatele bohatého i chudého, jakéhož pak koliv povolání ze všech tří stavův, jinak neráčil sahati než pořádem práva, jakž již nahoře dotčeno jest; tak aby se zachovávali JMK. ráčil. A což tu J. M. neb druhé straně soudem spravedlivým nalezeno bude, na tom aby zůstáno bylo; avšak aby JMK. pře, jako i jiných, při soudech v pořádku mezi jinými pozůstaveny a slyšány bývaly, jakžto vždycky od starodávna bývalo, tak aby jedna každá strana k své při volně hojemstvím i sic jinak k své spravedlnosti připraviti a přihotoviti se mohla.

XV. Toto také za potřebné při tom uznáváme a, aby na budoucí časy držáno bylo, chceme, kdož by v komoře JMK. byl, aby v nižádném soudu nesedával, než buď pilen toho, což na něho vzloženo jest, a zvláště pak JMK. prokurator aby v žádném soudu nesedával z mnohých příčin.

XVI. A jestliže by JMK. přece komoru svou v tomto království míti ráčil, tehdy aby v ní JMK. ráčil míti dvě osoby ze stavu panského a dvě rytířského, pravé a přirozené Čechy; a sekretář, kterýž při těch osobách bude, ten tolikéž aby byl Čech přirozený. A ti nemají na žádné těžkosti lidské nic vymýšleti ani se na ně s financími vypyťavati.

XVII. Jestliže by se kdo našel, že jest co předešle

proti svobodám království tohoto radil a pomáhal neb radili a pomáhali a to naň skutečně uznáno bylo, ten aby tu pokutu nesl, kteráž zřízením zemským a sněmy vyměřena jest.

O sněmích.

XVIII. Když by koliv JMK. sněm obeslati ráčil, tehdy aby JMK. do listův, kterýmiž by sněm obeslati ráčil, všechny ty artikule, o něž by se sněmovati mělo, výslovně a srozumitelně v světlých slovích vepsati rozkázati a poručiti ráčil, tak aby to všecko zřejmé a patrné bylo, oč by se na sněmu jednati mělo, a to pro všechny stavy království českého, a aby jeden každý kraj, sjedouce se prvé, potom osoby z počtu svého vyslati a sami osobně na týž sněm jeti mohli. A JMK. aby sněmy, když by koliv toho slušná potřeba nastávala, časně pokládati ráčil; a ten list nebo listové, jimiž by sněm rozpisovati ráčil, aby jednomu každému z hejtmanův každého kraje nejprvé jeden poslán byl. A týž hejtman při témž listu JMK. aby také krajanům svým psal a den jim, kdyby se v městě krajském tu, kdež se od starodávna krajové sjížděli, sjeti měli, oznámil. Však podle toho aby také stavové moc měli, na témž sněmu, což by uznali potřebného obecného dobrého, jednati a zavírat, a to aby jim zastřino nebylo. Pakli by JMK. neb budoucí králové čeští sněmu položiti aneb v zemi býti neráčili, a potřeba by uznána byla, že by sněm bez prodlévání položen byl, tehdy nejvyšší purkrabě Pražský má jej hned položiti a rozepsati. Pakli by purkrabě Pražský z jakýchkoliv příčin toho učiniti a jeho položiti nechtěl aneb že by v zemi nebyl neb také že by umřel, tehdy úředníci a soudcové zemští jej položiti mají. A pakli by ti též toho učiniti nechtěli, tehdy my všichni tři stavové na tento způsob jej položiti máme: že hejtmané krajští spolu s Pražany mají moc míti, do Prahy sjedouce se a o jistý den o položení téhož sněmu obecného se snesouce, na den určitý jej položiti a rozepsati; a každý, kdož k sněmu náleží, ke dni tak uloženému má a povinen bude, do Prahy přijeti, a mimo dvě neděle na témž sněmu déle aby sněmo-

váno nebylo, ale aby stavové všickni v společnosti k dobrému království tohoto, a ne po různu, se přimlouvali a sněm zavírali. A tak summou, při každých obecných aneb od JMK. položených sněmích aby světle a zřetelně to, oč sněm položen jest, jednáno a zavíráno i na jistý konec bylo, ne aby se něco pod způsobem a přikrytím při sněmu jednálo, a když by sněm zavřen byl, k jinému konci a rozumu obracováno nebyvalo, jakž předešlého sněmu se to stalo, že sněm držán a zavřen byl na jistý způsob, však potom proti knížeti saskému, kurfirštu J. M. ta pomoc, proti Turku svolená, od některých přes pomezí potahována byla.

A sjezdové krajští, tak jakž vždycky to od starodávna bývalo, když by toho potřeba kázala, aby svobodni bývali. Tolikéž i obce pospolu v městech Pražských pro obecné potřeby aby bývaly, jakž předešle se zachovávalo.

XIX. Když by kolivěk sněm obecný zavřen býti měl, a stavové tohoto království o jisté artikule že by se snesli a úředníci neb soudcové zemští i jiní že by se od nich dělili a s stavy se nesnášeli, tehdy přece aby k svému zavření sněm přišel, a osoby stavu panského, rytířského, z Pražan, tolikéž i z jiných měst relaci a přiznání by učinili. Tehdy úředníci menší budou povinni takovou relaci i ten sněm ve dsky zemské bez odporosti vložiti. Kterýžto sněm budou povinni tak všickni sobě držeti. Avšak prvé nežli by k relaci a zavření toho sněmu přišlo, má se všech artikulův, při rozvažování téhož sněmu jednaných, jednomu každému stavu výpis prvé dáti, aby nic k změnění nepřišlo. A když by potom týž sněm ve dsky zemské vložen býti měl, má se s těmi výpisy stavům danými korigovati.

XX. Mimo snešení sněmovní aby stavové od JKM. v nic žádným mandátem, rozkazem, ani jak jináč, mimo své snešení a svobody, od JKM. ani od žádného jiného potahování a nutkání nebyvali.

XXI. Jestli v čem v sněmích obecných aneb jakžkoliv jinak od kohožkoliv stavové neb stav který proti svobodám

a privilegiim zavedeni jsou aneb zaveden jest, to aby všeckno vyzdviženo, zrušeno a v nic obráceno bylo, a zase jeden každý stav aneb osoby obzvláštné aby při svých svobodách a obdarováních pořádných neporušitedlně zachován neb zachovány byly, tak jakž od starodávna bývalo.

XXII. Jestliže by kdy jaké tažení buď kdekoliv bylo, aby nejvyššímu hejtmanu neb hejtmanům polním, ode vsi země voleným, dostatečná instrukce dána byla, kde, jak a proti komu vojenské to tažení mělo by se vykonati, a mimo svolení a instrukce o ujmě své, aneb z číhož pak koli vnuknutí a poručení aby z oumysla nepřátel této zemi nečinil a nečinili.

XXIII. Úředníci a soudcové zemští na ublížení svobod a privilegií tohoto království proti stavům a bez vědomí jich aby JMKské v nic se nezavazovali a na stavy nesvolovali.

XXIV. Mince česká aby jinde mincována nebyla než v Čechách, a to u Hory neb v Praze, jakž od starodávna bývalo.

XXV. Všecky jiné mince zemi k tomuto království příslušejících aby k minci království tohoto a k zrnú jejímu byly mincovány.

XXVI. Hora, na číž pak koliv radu jest zpuštěna, ta aby zase s pomocí pána boha a všech tří stavů vyzdvižena byla, poněvadž jest koruny této poklad, a užitkové znameniti jsou z ní bývali a ještě by býti mohli, kdyby Čechy a ne Němci spravována byla, a tolikéž i jiné zlaté všecky a stříbrné hory aby přirozenými Čechy spravovány byly a nejvyšší mincmistr, jsa přirozený Čech a nemaje nic s komorou činiti, aby svobodný býval.

XXVII. Židům stříbra kupování a minci všelijakých vexlování aby hned zastaveno bylo, a všickni glejtové do sv. Havla nejprve příštího aby jim vyzdviženi byli, a oni v tom času statky své opatřice, aby se všickni této země zhostili podle předešlého sněmovního zůstání a dskami o tom zapsání.

XXVIII. Ladování obilí ven z země aby hned přetrženo

bylo, poněvadž nyní i vždycky království tomuto zvláštní potřeba toho nastává.

XXIX. Poněvadž od starodávna toto království i obyvatelé v něm všelikého stavu na to svobodu mají, že jsou mohli a mohou sloužiti, kde by se jim zdálo a vidělo i také libilo komužkoliv, než proti království českému žádný v žádné služby se nedávej pod uvarováním pokuty na to zřízením zemským vyměřené; a to abychom sobě zase dskami obnovili podle předešlých svobod.

XXX. Chodové, poněvadž podle povinností svých pomezí království tohoto hájí, aby mimo své předešlé svobody, jichž jsou oni i předkové jich užívali, v nenáležitě a neobyčejné věci od žádného potahování nebývali, než v tažení vojenském aby k Domažlickým, jakž od starodávna bývalo, pojímáni byli, a oni aby hory a pomezí království tohoto opatrovali.

XXXI. Také na tom snešení a stvrzení vši země a království tohoto jest: dokudž by živ byl král český nynější neb budoucí, že žádného syna JM. na království korunovati, tak jakž o tom svoleno jest na sněmu, kterýž držán byl léta 1526, nemáme. I jestliže jest to z vůle vši obce zrušeno obecním sněmem, tomu rádi vyrozuměti chceme; a jestli zrušeno skrze osobu neb některé osoby, tomu místa nedáváme, nýbrž při témž sněmu výš dotčeném zachování býti chceme. A ten sněm zase — ač není-li — aby hned ve dsky veče vložen byl, tolikéž i přísaha JMK.

XXXII. Všecka cla vnově zaražená, a kteráž od starodávna v užívání nebývala, také aby pomínula.

XXXIII. Král český, když by kolivěk korunován býti měl, tehdy když by jel do království českého, má přísahu, tak jakž prvé bývalo, na mezích království tohoto všem třem stavům království tohoto českého a potom Pražanům před městem učiniti, a žádnému jinému ven z země a z tohoto království mimo povinnost žádné jiné přísahy jakožto král český činiti nemá, ovšem pak papeži; nebo se to nalézá, že jsou papežové na větším dile netoliko škoditi hleděli tomuto království, ale je zahladiti usilovali, kruciáty, totiž

kříže, na Čechy vydávají i odpustky na vylévání krve české a jiných národův křesťanských k zármutku všeho křesťanstva a k potěšení i velikému zmocnění té šelmy žiznějící krve křesťanské, Turka, jakož jsou pak o něm mnoho toho i jiného nechvalitebného mnozi z vlaského národu, jsouce jeho pro blízkost povědomější, vypsali. A také zlost svou, kterouž má k národu českému, vylil jest, když některých mužův dobré a svaté paměti národu českého nespravedlivého upálení i jináče usmrcení k ublížení pravdy Krista pána a ku potupě národu i jazyka našeho českého příčinou byl. A za krále Jiřího slavné a chvalitebné paměti příčinou jest byl mordův a pálení tohoto království, když jest jeho poddaných netoliko v zemích tomuto království příslušejících, ale i mnohých v tomto království pozdvihl, krále v klatbu dal a jeho poddaných proti němu nasazoval a je z juramentu jich a povinnosti, nemaje toho činiti, rozhřešoval, dychtě k tomu a jsa toho žádostiv, aby toto království, vlast naše, v popel obráceno bylo, jakož pak všemu tomu mohlo by se světleji vyrozuměti z bulle Pavla II. na to vydané. A tento nynější třetí Pavel, jsa téhož ducha jako i onen i jini, jichžto on jest náměstek, o to všelijak usiluje, aby křesťanská krev se vylévala. A protož z těch a takových příčin nezdá se nám potřebné, aby králové čeští, páni naši, týmž papežům římským ani žádnému na jich místě skrze juramenty anebo kteraké jiné povinnosti zavazovati se měli.

XXXIV. To sluší před sebe s pilností vzíti, aby práva, zřízení zemská stará s novými z mnohých příčin napravena a dostatečněji rozšířena byla, a podle těch práv aby soudcové všickni, pokudž by kterému soudu náleželo, soudili, a na tomto sněmu osoby hodné, rozumné od obce království tohoto aby voleny byly a do jistého času aby to všecko vykonaly.

XXXV. Úředníci a soudcové zemští pro vážnost předkem důstojenství krále JM. i království tohoto, když by JMK. v tomto království a na zámku Pražském býti ráčil, aby při JM. nad jiné cizí národy nejbliže bývali a na zámku Praž-

ském, kteříž by s to býti mohli, byty své měli a na témž zámku Pražském v pokojích předni místa v poctivosti držali, a rady jiných národův dole jinde kromě zámku Pražského byty a obydlé své mějte.

XXXVI. Což se výpros jakýchžkoliv na výplaty statkův zápisných a duchovních dotýče, poněvadž zřetledně vidíme, že skrze takové výprosy mnozi ze všech tří stavův u veliké těžkosti, anýbrž mnozi i o statky přicházeji a již přišli: a protož za to JMK. prosíme, kdyžkoliv JMK. o které výplaty se skrze prokuratora svého sám souditi ráčí, a J. Msti. královské by prisouzeny byly, aby jich žádnému dávati neráčil, než aby je sobě k svému vlastnímu držení a užívání pozůstaviti ráčil; pakli by co komu dáti ráčil, tehdy ten jistý a ne prokurator o ně se souditi má, tak aby lidé o škody, které znamenitě skrze to berou, komu hleděti věděli.

XXXVII. Jeho Milosti Královské za to obzvláště prosíme, aby JMK. pánům úředníkům a soudcům zem. ani také radám svým takových výplat z mnohých příčin, kteréž při obci těžkost a podezření nesou, dávati neráčil; anýbrž, pakli že by se kdy přihodilo, že by kdo z nahoře psaných osob potom po přísudku, kterýž by se JMK. stal, k jakým těm statkům jakkoliv přišel, tehdy bychom tomu jináče věřiti nemohli, než že jest ten prvé sobě o to u JMK. jednal a snad i zjednal, a JMK. příčinou a ponuknutím jeho ten soud že jest před sebe vzíti ráčil.

XXXVIII. A což se pak některých zřízení dotýče, kteráž jsou se stala na ublížení a zlehčení majestátův a obdarování slavných pamětí cisařův a králův českých, kteříž jsou o předcích našich, též i o nás dobře mysleli, jakž pak to se z privilegii nám od nich daných zřetledně nachází; poněvadž známe, že takovým výkladem jich za jejich dobrodini se nevděčně odplacujeme, nebo skrze ně mnozi lidé o statky své přicházeji a těchž majestátův podle jich znění užití jsou nemohli a nemohou: a protož ty všecky artikule, kteříž na ublížení a proti týmž majestátům jsou, moci tohoto sněmu zdviháme, moříme a v nic obracujeme, tak že již potomně

žádné moci míti nemají; nýbrž jeden každý stav, osoby neb osoba zůstaň při znění majestátův a zápisův svých, jakž je jeden každý buď na životy neb na summy má, o nichž zřízením zemským vyměřeno jest.

XXXIX. A poněvadž mnozi skrze ta zřízení na statech svých ublížení a škodu vzali, a o to mezi stavy veliké rozmlouvání a nepokoj jest: i aby to zase k svému upokojení a dobré lásce i svornosti přijiti mohlo; protož kdožkoliv takové stížnosti nese, ten aby mohl z toho podle bulle zlaté císaře Karla slavné a sv. paměti před soud zemský obeslati, a páni soudcové zemští vyhledajíc to bedlivě, stranám o to místný konec aby udělali, a to konečně od obesláni v plném roce pořád zběhlém. Však kdož by tak který statek zase vysoudil, tehdy aby ho zase každý tak, jakž jej ujal, bez umenšení postoupil i z užívání, pokudž co před úředniky menšími ukáže, práv byl, a jestliže jest se jaký omyl v tom stal, ten při soudu zemském zase aby napraven byl. A ta obesláni, která jsou z strany výplat před soud komorní již zašla, ta všecka aby k soudu zemskému podána i obrácena byla, a po dnešní den o takové věci všecka obesláni aby od soudu zemského ke dni úternímu vycházela.

XL. Také J. Msti. Královské prosíme, od kterýchžkoliv duchovenství jsou kteří platové k špitálu a chudým obrázení, aby JMK. je při tom zůstaviti ráčil.

XLI. Poněvadž se mnohým pod jmenem potřeb J. Msti. Kské. práva vedení zastavuje, a potřeba káže to opatřiti, protož se to takto napravuje: měl-li by kdo na koho zápis dskami komorníkem Pražským v uvázání v statek jeho a ten potom, když by čas placení buď summy jistinné neb úrokův přišel, chtěl se zastíratí potřebami JMK., a tak tudy aby lidé k svému přicházeti nemohli; a protož aby se to více nedálo, a JMK., dle zachování dobrého pokoje a starobylého pořádku mezi poddanými svými, aby žádnému práva zastavovati ani jakých glejtův a příručí proti zatykačům dávatí neráčil mimo zřízení zemské, kteréž se na jisté věci, kdo by po potřebách JMK.

byl, vztahuje, zvláště poněvadž lidé čini zápisy na statky a ne na osoby své. Pakli sobě to kdy kdo vyjednal, tehdy páni úředníci a soudecové zemští mají to zdvihnouti a každému právo pustiti vedle nálezu, kterýž se stal léta 1539 v pátek o suchých dnech letničných a kterýž stavové o zastavení zemského práva kterýchžkoli osob skrze listy pana krále aneb posly jeho našli, a Ondřej z Dubé panský potaz vynesl, aby práva všeckna zastavená před se šla, vedle práva a ustanovení starodávného.

XLII. Též také, poněvadž dsky jsou každému svobodné, a vyměření jisté zřízením zemským máme, jak se jedni proti druhým při zápisích buď odpory neb jinak pořádně zachovávají; a protož aby JMK. proti dobrému pořádku a zřízení zemskému v to se žádnému více navozovati dáti neráčil, aby měl dsky komu mimo vyměřený způsob zastavovati, tak aby lidé sobě zápisy dělali i zase propouštěti mohli, jakž zpráva jest, že by nedávno JMK. na žádost Krištofa Gerštorfa tu učiniti měl.

XLIII. Co se frystuňkům dotýče, za to JMK. prosíme, aby JMK. všechněm nákladníkům na všecky zlaté a stříbrné staré hory, ježto se znovu dobývají aneb dobývají budou, i také na nové hory, tolikéž i na sůl do patnácti let pořád zběhlých frystuňk bez všech výminek, tak jakž předešli králové čeští to činivali, dáti ráčil.

XLIV. Z strany vydávání listův obranných, poněvadž se tu při tom artikuli eti, hrdla a znamenitých pokut dotýče, a protož kdo by koliv za vydání listu obrauného, ješto by práva neměl, požádal, tehdy úředníci obešlice tu osobu, na kteréžto statek list ten obranný by se žádal, do dvou nedělí a strany o to vyslyšíc, na své povinnosti mají to bedlivě a pilně rozvážiti, měli-li by list obranný ten na toho, na kohož se žádá statek, vydati.

XLV. Jakož se jest při sněmu sv.-Jakubském již minulém ode všech tří stavův snešení o dávání a vybírání posudného do jistých dob stalo; i poněvadž týž sněm mnohými příčinami k zrušení přišel, a při vybírání toho posudného veliká se ne-

rovnost nachází, tak že pro veliké těžkosti, kteréž jsou na všecky obyvatele království tohoto přišly, mezi lidmi nařikání a veliké stýskání dle dávání takového posudného jsou; i aby takové veliké lidské těžkosti přetrženy a lidé upokojeni býti mohli: z těch příčin takové posudné tímto sněmem se zdvihá.

XLVI. Při sněmu tomto budoucím na to se pilně vypořádati jest, kdo jsou a které osoby s knížetem Mauriciusem erbanůnk obnovovaly, a to obnovení stavům aby ukázáno bylo, zvlášť poněvadž Pražané a stav městský při tom nebyli a o tom žádné vědomosti nemají a v relaci také některým artikulům toho sněmu odepřeli.

XLVII. K špitálu při městě Pražském ležícímu dvě osoby z úřadu konšelského aby dohlédaly a toho pilně šetřily, jak ta chudina v tom špitálu se opatřuje, a tak ve všem království českém aby se to při všech špitálech od jiných dalo a zachovávalo.

XLVIII. Ze všech berní předešle svolených, z nichžto ještě by počet vykonán nebyl, aby berníci osobám z obce voleným na tomto sněmě budoucím beze všech dalších odkladův i také colmistr počet učinili a vykonali. A když by se to tak stalo, z toho také potomně aby kvitováni byli, a taková věc aby se do sv. Jana příštího konečně vykonala.

XLIX. Jakož jest těchto časův mnoho ohňův v král. čes. skrze zlé lidi vycházelo, a kdo by těch ohňův počátkové byli, až dosavad toho se gruntovně upřádati nemůžem: a protož aby v tom zvláštní pozor, pilnost i bedlivost všudy po všech krajích král. čes. byla, tak aby se taková nepravost v skutku a s gruntem vyhledati a upřádati mohla, kdo jest těch a takových ohňův a škod lidských příčina byl. A kdež by koliv k jakým osobám přijíti se mohlo, na kteréž by jistý potah shledán byl, že by ohněm v zemi této škoditi měly, na těch aby dostatečně přezvědáno bylo, z čího návodu takoví ohňové pocházejí. A kdož by o tom věda, toho hned na tomto příštím sněmě i také potomně neoznámil neb takových zločincův do vězení nevzal, nýbrž je zastával, k tomu aby jako k zhoupci zemskému hledáno bylo.

L. Sklad aby zase v Praze vyzdvižen byl podle privilegii a výsad, od Jich Mstí králův českých slavné paměti témuž městu daných.

LI. Poněvadž se nemalý neřád při obnovení zápisův do desk zemských nachází, tak že mnozí majíce je obnoviti, zoumyslně se toho zbraňují a, právem k tomu jsouce potaženi, před nimi se ukrývají: a protož aby to také k nápravě přivedeno bylo, aby jeden každý mohl sobě takový zápis, maje stanné právo, obnoviti. Však chtěla-li by strana odporná témuž zápisu jaký odpor vložiti a po právě jíti, to učiniti podle zřízení zemského vůli má. Také to ve dsky kladení má již vždycky trvati; neb kdyby se let přidávalo, a ta léta potom vyšla, a lidé k těm, kdož by jim zase ve dsky klásti měli, v tom čase přijíti nemohli, museli by také v nebezpečnosti s statky svými býti. A protož aby se jim tudy nic promlčeti nemohlo.

LII. Co se vinie všech dotýče, při těch i při výsadě a svobodě jejich aby všickni tři stavové i jedna každá osoba tak zachováni byli, jakž majestátové eisařův a králův čes. slavné paměti, na svobody jich se vztahující, to v sobě drží a obsahují.

LIII. Nejvyšší purkrabě Pražský, ten aby byl bytem na hradě Pražském, a hejtman hradu Pražského aby se jím bez přítomnosti JMK. spravoval, a po králi JM. aby témuž purkrabí přísahu činil, tak jakž od starodávna bývalo. A také aby týž hejtman byl pravý a přirozený Čech, člověk dobře zachovalý, aby byl ustavičně bytem na hradě Pražském a odtud nikam neodjížděl. Pakli by se trefilo, že by z hodné přčiny a potřeby ne na dlouhou chvíli odjeti musel, tehdy ať jest zámek k opatrování poručen menšímu purkrabí, a purkrabí menší aby neodjížděl, dokudž by se hejtman zase na hrad Pražský nenavrátil. A tak aby vždy jeden z nich zůstával na hradě Pražském pro opatření téhož zámku, poněvadž se tu dsky i jiné mnohé zemské věci chovají.

LIV. Poněvadž od starodávna to bývalo, že purkrabě kraje Hradeckého jiný od JMK. nebýval volen, než ten, kdož

jest od téhož kraje a obyvatelův volen: protož aby stavové téhož kraje při tom starobylém pořádku zachováni byli. Pakli by kdo mimo vědomost kraje a bez vůle jich purkrabě volen byl, toho týž kraj bude míti vůli přijíti neb nechatí.

LV. Týž purkrabě aby soudy, kteréž jsou vyměřeny, bez všelikých protahův a odkladův držel a spravedlivostí lidských lidem dopomáhal, leč by jisté znamenité a důležité příčiny buď kraje aneb vši země nastávaly.

LVI. Písař, který by k tomu úřadu purkrabství Hradeckého volen byl, ten aby při úřadu dotčeném pilnost měl, k čemuž jest zavázán, a dále k ničemuž jinému aby potahován nebyl od téhož purkrabi, než nač povinnost učinil. V Hradci, městě krajském, ustavičně aby byl; neb častokráte toho kraje lidé dvakrát neb třikrát z strany svědkův i jiných svých potřeb do Hradce práce vážiti musejí, ješto když by v témž městě písař vzdycky byl, mohlo by se takových prací, mnohých meškání i také daremných nákladův uvarovati.

LVII. Poněvadž se to zřetelně nachází, kterak obyvatelé království tohoto ze všech tři stavův velmi jsou se příčinami a ponoukáním řečníkův na to oddali, aby, když jeden s druhým na jakou rozepři očkoli, a často o velmi malou, kteráž častokráte soudu zemskému, tudíž i komornímu ku posměchu a k zlehčení se vztahuje, nastoupí, raději se soudil, nežli by se přátelsky rovnati měl, a to vše tím přichází, že raději řečníkův, kteříž smlouvati obyčej nemají, k soudům, nežli přátel k přátelskému jednání a rovnání následují; z čehož nic jiného než neláska, nevole a nesvornost netoliko mezi sousedy, ale blízkými přátely, anebo mezi otcem a synem mnohokrát pochází: a protož dle křesťanského zastávání toho všeho a pohodli pánův úředníkův a soudcův zemských i jiných kterýchkoliv soudcův takto to ve jmenu božím napravujem: Když by se to koliv potomně přihodilo, že by mezi sousedy aneb mezi stranami kterýmižkoliv jaký rozdíl a nevole v kterémkoliv kraji a očkoli povstala, tehdy původ nemá a nebude moci na druhou stranu žádného pŕihonu ani obslání od žádného úřadu bráti, a vzal-li by, tehdy má mu

ten pŕihon nebo obeslání zdviženo býti a straně odporné má pokuty 10 kop gr. čes. hned od zdvižení ve dvou nedělích pořád zběhlých dáti, k tomu škody skrze jízdy k soudu vzaté vedle vyměření desk návrátiti; než má původ, prvé než by k soudu přistoupil, straně odporné listem pod pečeti svou aneb řezanou cedulí o tom oznámiti a prostředka jednoho nebo dva jí jmenovati, a strana odporná má jemu ve dvou nedělích pořád zběhlých hned potom odpověď zase dáti a v té též prostředka neb prostředky své oznámiti. A prostředkové od stran jmenování od té odpovědi ve čtyrech nedělích pořád zběhlých nejdéle mají jim místo a den položiti a oznámiti. A budou-li chtějí strany po přátelích kolikakoliv k nim přidati, toho aby měly vůli, a ti jmenujte jim den a místo, aby je slyšeti, rovnati a smlouvati mohli buď s dobrou vůli obojí strany aneb na mocné přestání. Avšak přijali-li by to k sobě mocně a o výpověď se sněsti nemohli, tehdy na nejprvnějším soudu zemském aby hned o to naučení vzali a vezmou, pokudž by čas nejdříve postačiti mohl, výpověď mezi stranami učinili. Pakli by strana odporná jakýmžkoliv obmyslem neb zástěrou na přátely se poddati nechtěla, a tak že by původ pohnati musel; tehdy hned po vyhlášení pŕihonu aby páni to po nejprvnější při slyšeli, a původ aby to ukazoval, že jest odporná strana se smlouvati nechtěla. A ukáže-li, tehdy hned, jakž ukáže, aby touž pokutu a v témž času původovi dala, a pře hlavní aby v pořádku zůstala, však s tím doložením, kteréžkoliv pře u kterýchžkoliv úřadů na soudu jsou, o ty také strany aby se přátelsky koštovaly, a ačkoliv žádný v tom zavázán býti nemá, však kdož by toho bez zvláštní spravedlivé příčiny učiniti nechtěl, může seznati, že lásky a svornosti křesťanské není. Také se stranám toho propŕjčuje, nemohl-li by kdo sám osobně k takovému rovnání státi, aby mohl jinému komužkoliv listem mocným o tom poručiti; však při žádných smlouvách řečníka žádného peněžitého ani nebyvalo.